

Вікторія Станіславівна Ульянова
Людмила Антонівна Снедкова

Музична освіта в цифровому вимірі: розвиток навичок та компетентностей в умовах інноваційного освітнього процесу

УДК 37.091.33

DOI <https://doi.org/10.24195/artstudies.2025-1.7>

Вікторія Станіславівна Ульянова
доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри музично-
інструментальної підготовки вчителя
Комунального закладу «Харківська
гуманітарно-
педагогічна академія» Харківської
обласної ради
ORCID: 0000-0003-1619-3735

Людмила Антонівна Снедкова
кандидат мистецтвознавства, доцент,
доцент кафедри музично-
інструментальної підготовки вчителя
Комунального закладу «Харківська
гуманітарно-
педагогічна академія» Харківської
обласної ради
ORCID: 0000-0002-0389-2257

У статті авторами проаналізовано поняття «навички» та «компетентності». Зазначено, що сучасна епоха характеризується стрімким розвитком цифрових технологій, що радикально змінюють усі сфери людської діяльності, зокрема й освітню. Музична освіта, будучи невід'ємною частиною культурного надбання, не може залишатися осторонь цих процесів. Саме тому актуальним завданням є адаптація традиційних методів навчання до умов цифрового середовища та впровадження інноваційних підходів, які забезпечать ефективну підготовку конкурентоспроможних фахівців у галузі музичного мистецтва.

Для досягнення поставленої мети здійснено ґрунтовний аналіз широкого кола психолого-педагогічних джерел. Він охоплював не лише констатацію наявних фактів, а й інтерпретацію, порівняння різних поглядів та виявлення закономірностей. Результатом цієї аналітичної роботи стало чітке формулювання ключових понять та визначення основних напрямів дослідження.

У процесі дослідження встановлено, що в умовах цифрової ери музична освіта повинна забезпечити формування в здобувачів комплексу необхідних компетенцій, що містять технологічну, комунікаційну, підприємницьку, креативну компетентності. Інноваційні методи викладання в музичній освіті нерозривно пов'язані з потребою безперервного професійного розвитку педагогів та викладачів музичного мистецтва, вимагаючи від них не лише глибоких знань традиційних методик, а й готовності експериментувати із сучасними технологіями, цифровими інструментами, інтерактивними платформами та новими педагогічними підходами

Установлено hard skills та soft skills у музичній освіті та зазначено, що вони охоплюють широкий спектр професійних і м'яких навичок, як-от комунікативні, креативність, здатність до імпровізації, лідерські якості, вміння керувати часом і таймменеджмент, адаптивність до змін та здатність навчатися протягом життя.

Ключові слова: музична освіта, навички, компетентності, hard skills, soft skills, освітній процес, здобувачі освіти, інновації.

Постановка проблеми. У контексті музичної освіти прагнення до підвищення якості виявляється в удосконаленні всіх аспектів освітнього процесу – від стандартизації вимог до впровадження інноваційних методів навчання. Особливе значення має компетентнісний підхід, який дає змогу готувати не просто виконавців чи теоретиків, а всебічно розвинутих музикантів, здатних до творчої самореалізації, педагогічної діяльності, організації концертів та інших мистецьких проєктів. У музичній сфері успіх професійної діяльності ґрунтується на гармонійному розвитку двох типів навичок – hard skills та soft skills. Перші – це безпосередньо професійні знання та вміння, як-от володіння музичним інструментом, знання теорії музики, композиторські навички тощо. Другі – це соціально-психологічні якості, що визначають ефективність взаємодії з іншими людьми та здатність до самоорганізації, творчого мислення, адаптації до змін. Саме їх синергія забезпечує повноцінний розвиток музиканта та його конкурентоспроможність на ринку праці.

Аналіз наукових досліджень. Дослідження, що стосуються застосування інформаційно-комунікаційних технологій у створенні музичних творів, проблем синтезу та обробки звуку, опубліковані такими авторами, як І. Барановська, Д. Барановський, Н. Кьон, Ю. Якименко, В. Деревських,

А. Загуменнов, О. Коваленко, В. Мельниченко та ін.

Мета статті – дослідити та проаналізувати, як інноваційні методи навчання, що базуються на використанні цифрових технологій, можуть підвищити ефективність освітнього процесу. Розглянути, як цифрові інструменти та платформи сприяють розвитку професійних (hard skills) і м'яких (soft skills) навичок.

Методологія дослідження. Дослідження базувалося на комплексній методології, що поєднувала теоретичний аналіз психолого-педагогічної літератури із систематизацією та узагальненням отриманих даних. Зокрема, здійснено глибокий аналіз наукових праць, статей, монографій та інших джерел інформації, що дало змогу сформулювати ключові поняття та визначити основні аспекти досліджуваної теми.

Результати та їх обговорення. Глобалізація економіки й культури призвела до значного посилення конкуренції на ринку праці, особливо в таких сферах як мистецтво, де мобільність та міжнародна співпраця є звичним явищем. З огляду на це, система освіти стикається з необхідністю підготовки фахівців, що відповідають вимогам часу. Ці фахівці повинні не лише володіти глибокими професійними знаннями та навичками, а й бути

здатними до міжнародної комунікації, адаптації до змін, креативного мислення та інновацій.

В умовах цифрової ери музична освіта повинна забезпечити формування в здобувачів комплексу необхідних компетенцій: **технологічної** (уміння використовувати сучасні цифрові інструменти та програми для створення, запису, редагування й обробки музики), **комунікаційної** (уміння ефективно комунікувати з аудиторією в онлайн-середовищі, використовувати соціальні мережі та інші платформи для просування своєї творчості), **підприємницької** (розуміння принципів функціонування музичного ринку в цифрову епоху, уміння монетизувати свою творчість та будувати успішну кар'єру); **креативної** (здатність до творчого використання цифрових технологій для створення нових музичних форм та жанрів).

Важливо підкреслити, що професійна підготовка майбутніх музикантів тісно переплетена з їхнім особистісним зростанням та формуванням глибокого ціннісного ставлення до музичної культури. Освітній процес у цій сфері націлений не просто розвинути в студентів необхідні професійні навички, а й виховати їх як особистостей, що усвідомлюють свою роль як носіїв та передавачів високих духовних цінностей, які втілює в собі музичне мистецтво.

Формування високопрофесійних фахівців у галузі музичного мистецтва передбачає розвиток комплексу знань, умінь та навичок, що забезпечують успішну діяльність у різних сферах, включно з концертно-виконавською, композиторською, музикознавчою, педагогічною та менеджерською.

Проаналізуємо поняття «навички» та «компетентності».

У дослідженні (Матвєєва, 2014) зазначено, що «навичка» – це результат тривалої практики та систематичних тренувань, у процесі яких певна дія відпрацьовується до автоматизму. Вона характеризується оптимальною швидкістю виконання, точністю рухів та високою якістю кінцевого результату. Формування навички передбачає поступовий перехід від усвідомленого виконання дії до її автоматичного відтворення, що дає змогу зосередитися на інших аспектах діяльності.

Національний освітній глосарій визначає компетентність (компетентності) як інтегрований показник результатів навчання за освітньою / навчальною програмою, що відображається в динамічній комбінації знань, розуміння, умінь, цінностей та інших особистісних якостей.

Аналіз наукових праць дає змогу дійти висновку, що поняття компетентності, незалежно від контексту, має спільну сутність. Вона полягає в здатності особи ефективно діяти в певній сфері, що формується завдяки інтеграції знань, умінь, навичок та досвіду, набутих у процесі навчання та/або практичної діяльності. Ця здатність є динамічною

і постійно розвивається, відображаючи готовність суб'єкта успішно виконувати професійні або інші значущі завдання.

Мистецько-педагогічна освіта не лише формує професійні навички, а й сприяє розвитку творчого потенціалу майбутніх фахівців. Здатність до творчого музикування, імпровізації, композиції та аранжування є важливими складниками професійної компетентності музичного педагога, допомагаючи йому створювати цікаві та ефективні навчальні програми, адаптувати навчальний матеріал до індивідуальних потреб учнів і стимулювати їхню творчу активність. Професійні навички формуються в процесі навчання та практичної діяльності шляхом опанування спеціалізованих знань, необхідних інструментів та методів, а також відпрацювання вмій до рівня ефективного та якісного виконання професійних завдань відповідно до існуючих стандартів (Утіна, 2023).

Інноваційні методи викладання в музичній освіті нерозривно пов'язані з потребою в безперервному професійному розвитку педагогів та викладачів музичного мистецтва, вимагаючи від них не лише глибоких знань традиційних методик, а й готовності експериментувати із сучасними технологіями, цифровими інструментами, інтерактивними платформами та новими педагогічними підходами (Барановська, 2022). Це передбачає постійне підвищення кваліфікації, опанування новітніх програмних забезпечень, використання мультимедійних ресурсів, а також упровадження інтерактивних та проєктних методів навчання, що сприяє активізації навчального процесу, розвитку творчого мислення студентів та їхній успішній адаптації до динамічного світу сучасної музичної індустрії. В умовах цифрової ери музична освіта зазнає значних змін, активно впроваджуючи інноваційні підходи для ефективного формування ключових професійних навичок у здобувачів. Метою цих нововведень є підготовка конкурентоспроможних фахівців, здатних успішно реалізуватися в сучасному музичному світі, що характеризується стрімким розвитком технологій і зміною споживацьких вподобань. Серед таких підходів:

– застосування онлайн-платформ для навчання музичної теорії та сольфеджіо є потужним інструментом у сучасній музичній освіті, що дає змогу зробити процес навчання більш інтерактивним, доступним та ефективним. Онлайн-платформи, як-от Liveworksheets, Teoria.com, Kahoot, Blooket, Online test pad, Wizer.me, Musictheory.net та багато інших, пропонують різноманітні можливості для вивчення та закріплення знань з музичної грамоти, розвитку слуху й ритмічних навичок. Зокрема, платформа Musictheory.net пропонує велику кількість безкоштовних уроків, вправ та тестів з музичної теорії, включно з нотною грамотою, інтервалами, акордами, тональностями, ритмом. Online test pad

та Wizer.me допомагають створювати різноманітні тести та опитування, які можна використовувати для контролю знань здобувачів;

– створення та використання цифрових музичних інструментів і віртуальних оркестрів значно розширює творчі можливості здобувачів музичної освіти. Цифрові інструменти надають доступ до безлічі звуків, тембрів та ефектів, даючи змогу експериментувати з різними стилями та жанрами, створювати унікальні композиції та аранжування (Karpenko, 2024). Віртуальні оркестри, своєю чергою, відчиняють двері у світ оркестрової музики, даючи змогу студентам досліджувати звучання великих ансамблів, вивчати партитури та розвивати навички оркестровки без необхідності фізичної присутності оркестру. Це сприяє розвитку креативності, експериментаторського духу та професійної компетентності майбутніх музикантів;

– цифрові робочі аудіостанції (DAW) відіграють центральну роль у сучасній музичній освіті. Опанування DAW, як-от Logic Pro, Ableton Live, Cubase, FL Studio Producer, Ableton Live Standard, Cubase Artist тощо, дає змогу здобувачам розвинути комплексні навички, що охоплюють весь цикл створення музичного твору: від запису окремих інструментів та вокалу до зведення треків у цілісну композицію та фінального мастерингу, що надає їй комерційного звучання (Жога, 2020; Грозан, 2015). Ці навички є незамінними для широкого кола музичних професіоналів, включно з композиторами, звукорежисерами, виконавцями, саундпродюсерами, аранжувальниками, бітмейкерами та іншими. Підсумовуючи вищесказане, необхідно наголосити на тому, що в сучасних умовах спостерігається стійке зростання попиту на інтерактивні навчальні платформи.

Hard skills та soft skills у музичній освіті охоплюють широкий спектр професійних та м'яких навичок, формуючи всебічно розвиненого музиканта. До hard skills належать технічні вміння, як-от володіння музичним інструментом або вокалом, знання теорії музики (сольфеджіо, гармонія, історія музики), навички читання нот з листа, навички іншомовної комунікації, виконавські навички, навички композиції, аранжування, диригування, звукорежисури та роботи із цифровими робочими аудіостанціями (DAW). Soft skills, своєю чергою, передбачають комунікативні навички (уміння виступати перед публікою, працювати в ансамблі чи оркестрі, ефективно спілкуватися з колегами), креативність, здатність імпровізувати, лідерські якості (особливо важливі для диригентів та керівників колективів), уміння керувати часом та організовувати свою роботу, стресостійкість, адаптивність до змін і здатність навчатися протягом життя. Розвиток обох груп навичок є критично важливим для успішної професійної реалізації в сучасному музичному світі.

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок. Розвиток навичок та компетентностей в умовах інноваційного освітнього процесу є надзвичайно важливим, адже цифрова ера створює нові перспективи для музичної освіти, трансформуючи методи навчання та розширюючи можливості для розвитку професійних навичок і компетентностей. Упровадження інноваційних підходів, як-от використання онлайн-платформ, цифрових музичних інструментів, DAW та інших технологій, сприяє активному залученню студентів до навчального процесу, індивідуалізації навчання, розвитку креативності, комунікаційних та підприємницьких навичок, а також формуванню ціннісного ставлення до музичної культури. *Перспективами подальших наукових розвідок* є використання штучного інтелекту для створення нових музичних інструментів та програм, які реагують на дії користувача й генерують музику в реальному часі.

ЛІТЕРАТУРА

- Барановська, І. Г., Барановський, Д. М., Якименко, Ю. І. (2022). Дистанційне навчання майбутніх учителів музичного мистецтва: виклики сьогодення. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 14. Теорія і методика мистецької освіти*. Т. 28, с. 76–84. DOI:10.31392/NPU-nc.series14.2022.28.11
- Бойчев, І. І. (2015). Чинники професійної успішності майбутнього музиканта-педагога як виконавця. *Науковий вісник Ізмаїльського державного гуманітарного університету: Педагогічні науки*. Вип. 33, С. 12–15
- Грозан, С. (2015). Проблема компетенцій в музичній освіті. *Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка. Серія: Педагогічні науки*, (139), С. 144–146.
- Жога, Р. А. (2020). Розвиток музичних здібностей засобами комп'ютерних технологій у системі формування професійних навичок учнів мистецьких закладів та студентів ЗВО. *Zbiór artykułów naukowych recenzowanych*, 60.
- Матвеева, К. С. (2014). Еволюція поняття «навички» у сучасній науці. *Наука і освіта*. Вип. 3, С. 60–63.
- Утіна, А. (2023). Онлайн-сервіси в роботі викладача музично-теоретичних дисциплін. *Людинознавчі студії. Серія «Педагогіка»*, (49), с. 69–75.
- Чен, С. (2019). Інноваційні освітні практики в музичній педагогіці 21 століття. *Мистецтво та освіта*, 3 (93), с. 2–7. doi:10.32405/2308-8885-2019-3-2-7
- Karpenko, O., Yurchenko, T. (2024). Folk games as a means of forming artistic and creative competence in preschool children at music lessons. *ScienceRise: Pedagogical Education*. 3 (60), p. 54–59.

REFERENCES

- Baranovska, I. H., Baranovskyi, D. M., & Yakymenko, Yu. I. (2022). Dystantsiine navchannia maibutnih uchyteliv muzychnoho mystetstva: vyklyky sohodennia [Distance learning of future teachers of musical art: challenges of today]. *Naukovyi chasopys*

NPU imeni M. P. Drahomanova. Seriiia 14. Teoriiia i metodyka mystetskoï osvity. T. 28, p.76–84. DOI: <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series14.2022.28.11>

Boichev, I. I. (2015). Chynnyky profesiinoï uspushnosti maibutnoho muzykanta-pedahoha yak vykonavtsia [Factors of professional success of the future musician-teacher as a performer]. *Naukovyi visnyk Izmailskoho derzhavnogo humanitarnoho universytetu: Pedagogichni nauky*. Vyp. 33. p. 12–15

Hrozan, S. (2015). Problema kompetentsii v muzychnii osviti [The problem of competencies in music education]. *Naukovi zapysky Kirovohradskoho derzhavnogo pedagogichnoho universytetu imeni Volodymyra Vynnychenka. Seriiia: Pedagogichni nauky*, 139, p.144-146.

Zhoha, R. A. (2020). Rozvytok muzychnykh zdibnostei zasobamy kompiuternykh tekhnolohii u systemi formuvannia profesiinykh navychok uchniv mystetskykh zakladiv ta studentiv ZVO [Development of musical abilities by means of computer technologies in the system of formation of professional skills of students

of art institutions and students of higher education institutions]. *Zbiór artykułów naukowych recenzowanych*. 60.

Matvieieva, K. S. (2014). Evoliutsiia poniattia «navychky» u suchasniï nautsi [Evolution of the concept of “skills” in modern science]. *Nauka i osvita*. Vyp. 3.p. 60–63.

Utina, A. (2023). Onlain-servisy v roboti vykladacha muzychno-teoretychnykh dystsyplin [Online services in the work of a teacher of music-theoretical disciplines]. *Liudynoznavchi studii. Seriiia «Pedagogika»*, (49), p.69–75.

Chen, S. (2019). Innovatsiini osviti praktyky v muzychnii pedahohitsi 21 stolittia [Innovative educational practices in music pedagogy of the 21st century]. *Mystetstvo ta osvita*, 3 (93), p.2–7. <https://doi.org/10.32405/2308-8885-2019-3-2-7>

Karpenko, O., & Yurchenko, T. (2024). Folk games as a means of forming artistic and creative competence in preschool children at music lessons. *ScienceRise: Pedagogical Education*, 3 (60), p. 54–59.

Music Education in the Digital Dimension: Development of Skills and Competencies in the Context of an Innovative Educational Process

Victoriia Stanislavivna Ulianova
Doctor of Pedagogical Sciences, Professor,
Professor at the Department of Music
and Instrumental Teacher Training
Municipal establishment “Kharkiv
Humanitarian-Pedagogical Academy”
of Kharkiv Regional Council
ORCID: 0000-0003-1619-3735

Liudmyla Antonivna Sniedkova
Candidate of Mystery Studies,
Associate Professor,
Associate Professor at the Department of
Music and Instrumental Teacher Training
Municipal establishment “Kharkiv
Humanitarian-
Pedagogical Academy” of Kharkiv
Regional Council
ORCID: 0000-0002-0389-2257

The article analyzes the definitions of “skills” and “competencies”. It is noted that the modern era is characterized by the rapid development of digital technologies that radically change all spheres of human activity, including education. Music education, being an integral part of the cultural heritage, cannot stay away from these processes. That is why it is an urgent task to adapt traditional teaching methods to the digital environment and introduce innovative approaches that will ensure the effective training of competitive specialists in the field of music. To achieve this goal, a thorough analysis of a wide range of psychological and pedagogical sources was conducted. This analysis included not only a statement of the available facts, but also their interpretation, comparison of different points of view and identification of patterns. The result of this analytical work was a clear formulation of key concepts and identification of the main areas of research.

The study found that in the digital era, music education should ensure that students develop a set of necessary competencies, including technological competence, communication competence, entrepreneurial competence, and creative competence. Innovative teaching methods in music education are inextricably linked to the need for continuous professional development of music teachers and professors, requiring them not only to have in-depth knowledge of traditional methods, but also to be ready to experiment with modern technologies, digital tools, interactive platforms, and new pedagogical approaches.

Hard skills and soft skills in music education are defined and it is noted that they cover a wide range of professional and soft skills, such as communication skills, creativity, improvisation, leadership skills, time management, adaptability to change and lifelong learning.

Keywords: music education, skills, competencies, hard skills, soft skills, educational process, students, innovations.